

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าของสัตว์เลี้ยง ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำท่วม ตำบลแซ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ

วีระพล เมืองกลาง, วทม.¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าของสัตว์เลี้ยงในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำท่วม ตำบลแซ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มตัวอย่างคือเจ้าของสัตว์เลี้ยงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า จำนวน 186 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 56.99 อายุเฉลี่ย 44.27 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 47.85 มีความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 14.13 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน, S.D. = 2.47) เจตคติต่อการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.12 จาก 5.00, S.D. = 0.58) การรับรู้ตามแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.82 จาก 5.00, S.D. = 0.56) สิ่งชักนำสู่การปฏิบัติอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.77 จาก 5.00, S.D. = 0.71) และพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 3.55 จาก 5.00, S.D. = 0.69) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า ชนิดและจำนวนสัตว์เลี้ยง อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความรู้ เจตคติ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง และสิ่งชักนำสู่การปฏิบัติ โดยการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสูงสุด (r = 0.61, p < 0.001) ส่วนเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาพฤติกรรมการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าของเจ้าของสัตว์เลี้ยงในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรมกึ่งชนบท อำเภอกุสุมาลย์ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค การพัฒนาเจตคติเชิงบวก และการลดอุปสรรคในการเข้าถึงบริการควบคู่กันไป โดยใช้บุคลากรสาธารณสุขและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นสิ่งชักนำสู่การปฏิบัติหลัก รวมทั้งพัฒนาโปรแกรมสุขศึกษาที่เน้นทักษะเชิงปฏิบัติสำหรับกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ กลุ่มผู้มีการศึกษาต่ำ กลุ่มเกษตรกร และกลุ่มที่ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้ามาก่อน

คำสำคัญ: โรคพิษสุนัขบ้า, พฤติกรรมการป้องกันโรค, เจ้าของสัตว์เลี้ยง, แบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ

¹นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำท่วม ตำบลแซ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดศรีสะเกษ, E-mail: weerapon2517@gmail.com

Factors Associated with Rabies Prevention Behaviors among Pet Owners in the Area of Ban Nam Thuam Subdistrict Health Promoting Hospital, Khe Subdistrict, Uthumphon Phisai District, Sisaket Province

Weeraphon Muangklang, B.Sc.¹

Abstract

This cross-sectional descriptive research aimed to examine factors associated with rabies prevention behaviors among pet owners in the area of Ban Nam Thuam Subdistrict Health Promoting Hospital, Khe Subdistrict, Uthumphon Phisai District, Sisaket Province. The sample consisted of 186 pet owners selected through simple random sampling. Data were collected using a questionnaire that was validated by experts, with item-objective congruence (IOC) values ranging from 0.67 to 1.00. The knowledge questionnaire demonstrated good reliability (KR-20 = 0.81), and Cronbach's alpha coefficients for attitude, health belief model perception, cues to action, and behavior questionnaires were 0.84, 0.86, 0.79, and 0.88, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, independent samples t-test, one-way ANOVA, and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The results revealed that the majority of participants were female (56.99%), with a mean age of 44.27 years, and most were farmers (47.85%). Overall rabies knowledge was at a moderate level ($\bar{X}$ = 14.13 out of 20, SD = 2.47), attitude toward prevention was at a good level ($\bar{X}$ = 4.12 out of 5.00, SD = 0.58), health belief model perception was at a high level ($\bar{X}$ = 3.82 out of 5.00, SD = 0.56), cues to action were at a high level ($\bar{X}$ = 3.77 out of 5.00, SD = 0.71), and overall rabies prevention behavior was at a good level ($\bar{X}$ = 3.55 out of 5.00, SD = 0.69). Factors significantly associated with rabies prevention behaviors included educational level, occupation, rabies-related experience, type and number of pets, age, monthly income, knowledge, attitude, perceived benefits, perceived barriers, perceived susceptibility, perceived severity, and cues to action. Perceived benefits of preventive practices showed the strongest positive correlation with rabies prevention behaviors (r = 0.61, p < 0.001). Gender was not significantly associated with rabies prevention behaviors.

The findings suggest that improving rabies prevention behaviors among pet owners in semi-rural agricultural communities of Uthumphon Phisai District should focus on enhancing perceived benefits, developing positive attitudes, and simultaneously reducing barriers to service access. Public health personnel and village health volunteers should serve as the primary cues to action, while practical skill-based health education programs should be developed targeting high-risk groups, particularly those with low educational levels, farmers, and individuals with no prior rabies-related experience.

Keywords: Rabies, Rabies prevention behavior, Pet owners, Health Belief Model, Cues to action

¹Public Health Technical Officer, Ban Nam Thuam Subdistrict Health Promoting Hospital, Khe Subdistrict, Sisaket Province, E-mail: weerapon2517@gmail.com